

kurrencen med andre Lande. Alt dette er imidlertid Betragtninger, som ligge held udenfor de Synspunkter, denne Lov fører ind paa; det maa afgjøres efter ganske andre Betragtninger, og det kræver ogsaa, tror jeg, langt dybere og mere indgaaende Overveielser end det let overfluelige Forhold, som denne Lov omhandler, og jeg vil ikke slaa mig tiltaals med den Trøst, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds gav, at, hvis man greb feil, kunde man rette det, thi det er ikke af den Slags Forhold, hvor man kan gaa saaledes frem. Jeg maa derfor ganske villige, at Lovudkastet ikke har indlagt sig paa dette Spørgsmaal. Ganske anderledes stiller det sig naturligvis med Hensyn til det, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 7de Valgkreds (Casfe) berørte, nemlig, hvis jeg ikke misforstod ham, Spørgsmaalet om at optage lignende Bestemmelser som dem, der fandtes i Anordningen af 26de Marts 1845, hvorefter Arbejdsgiveren ikke maatte gjøre det umuligt for Arbejderen at kunne deltage i Gudstjenesten; thi saadanne Bestemmelser staa ganske vist i naturlig Sammenhang med dette Lovudkast. Jeg er ikke ganske sikker paa, at det vilde være rigtigt at optage dem; men det er Bestemmelser, som jeg erkjender for at være acceptable, og som i alt Fald ligge ganske indenfor Omraadet af denne Sag. — Iøvrigt have de Indvendinger, der ere gjorte mod dette lille Lovforslag, væsentlig taget deres Udgangspunkt fra Grundloven, idet man har ment, at dette Lovudkast, saa lille og ustyldigt det end saae ud, dog i dobbelt Henseende var i Strid med Grundloven, nemlig dels med den ved Grundloven hjemlede Religionsfrihed og Sigestillen af alle Religioners Bøfjendere, dels med den ligeledes ved Grundloven hjemlede Forsamlingsfrihed. Hvad nu det første Spørgsmaal angaar, tror jeg rigtig nok, at det vil let falde Enhver i Minde, at det er en fuldstændig Misfjendelse af Religionsfrihedens Princip at tro, at det skulde være i Strid dermed, at Staten stillede sig saaledes, at den foreskrev, at en enkelt Religions Helligdage skulde helligholdes paa særlig Maade. Det er Noget, som allerede Enhver vil kunne sige sig selv ved at se hen til, at man i Lande, hvor man holder Religionsfrihedens Fane højest, og hvor der er den mest uindskrænkede Religionsfrihed, netop — forsaavidt det er protestantiske Lande — i høiere Grad end her værnere om Helligdagens Helligholdelse. Jeg vil ikke tale om England, hvis Strenghed lige overfor Sabbatens Helligholdelse er saa vel bekjendt og ganske vist almindelig erkjendes for at være overdreven, og heller ikke om de protestantiske Stater i Sydland, men i Schweiz for Exempel, som dog er et Land, om hvilket Ingen vil negte, at det hylber Religionsfriheden til det Yderste, vil man i alle protestantiske Stæder finde en fra Statens Side streng Overholdelse af Helligdagens Fred. Det er jo ogsaa umisfjendeligt, at det paa

ingen Maade kan siges at være i Strid med den Frihed, der er givet alle Borgere til at forsamle sig i Samfund for at dyrke Gud paa den Maade, der stemmer med deres Overbevisning, at Staten lader en enkelt Religions Helligdage nyde det Bæm, som den ikke kan lade alle Religioners Helligdage nyde uden paa en urimelig Maade at ville hindre al borgerlig Samfærdsel. Jeg holder mig ikke just dertil, at den evangelisk-lutheriske Religion ifølge Grundloven understøttes af Staten, skjøndt der jo paa ingen Maade i Grundloven staar det, som det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) sagde, der stod, nemlig „understøttes med Penges“; der staar kun „understøttes“. Men jeg vil ikke støtte mig derpaa; thi jeg betragter det ikke som en Understøttelse fra Statens Side, men som en naturlig Følge af, at den overveiende Del af Landets Befolkning bekjender sig til den nævnte Religion, at det ogsaa bliver dennes Helligdage, til hvilke Staten maa knytte det, som den i selve Religionens og Moralens Navn betragter som noget Bøfjendeligt for sig, nemlig at visse Dage betegnes som dem, der skulle helliges til Andagt. Det er jo Noget, der ogsaa paa mange andre Punkter kommer til at træde frem, at i Stater, hvor den aldeles overveiende Del af Befolkningen bekjender sig til en vis Religion, ville andre Religionsbøfjendere i visse Henseender kunne komme til at maatte finde sig i en ikke saa fuld Gjennemsøvelse af deres Religions Forskrifter og navnlig ikke af Helligholdelse af deres Helligdage. Det er jo Noget, der ikke er Tvivl om, at, hvor en Religion f. Ex. forbyder sine Dyrkere Noget, som Staten har fundet var en almindelig Borgerpligt, og som den, idet den hviler paa en vis Religions Grundvold, har kunnet opstille som en almindelig Borgerpligt, fordi den ikke strider mod denne Religion, der maa de afvigende Religionsbøfjendere, trods deres Religions Forskrifter, finde sig i at underkaste sig Statens Love. Det gælder om Vidnepligt, almindelig Børnepligt og mange andre Ting, og det fremtræder ligeledes f. Ex. i Forhold til Løberne, at de, hvor strenge end deres Sabbatsforskrifter ere, dog maa finde sig i med Hensyn til Retsmyndigheder og Lignende at underkaste sig Statens bestaaende Love, Noget, som de da heller aldrig have betragtet som et Indgreb i den dem ved Grundloven hjemlede Religionsfrihed. Men endnu langt mindre rimelig er vistnok den anden Betragtning, der er gjort gjældende, at dette Lovudkast skulde være i Strid med den ved Grundloven hjemlede Forsamlingsfrihed. Jeg kan nu egentlig ikke tro, at det er de Herrer's aloorlige Mening længer at ville hævde dette Synspunkt, efter at det er blevet afgjort ved en Dom af Landets høieste Ret, hvorledes Forholdet er mellem Grundloven og Helligdagsanordningen af 26de Marts 1845. Jeg hørte nok det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) i Gaar sige,